

OGÓLNE WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY V

niedostateczny

- ☐ poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- ☐ uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- ☐ poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- ☐ uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- ☐ poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- ☐ uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- ☐ uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- ☐ uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- ☐ uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY V – I SEMESTR

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób, rozumie ogólny sens słuchanych utworów, rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- ☐ wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, rozpoznaje proste intencje nadawcy
- ☐ reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)

CZYTANIE

- ☐ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- ☐ rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny, zaproszenie
- ☐ wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- ☐ odczytuje informacje zamieszczone na przykład w słowniczku przy tekście, przy obrazie
- ☐ rozumie ogólny sens czytanych utworów
- ☐ czyta teksty płynnie, stara się czytać je poprawnie pod względem artykulacyjnym
- ☐ stara się poprawnie akcentować wyrazy
- ☐ samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela lub uczniów wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- ☐ rozpoznaje następujące formy wypowiedzi: życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis
- ☐ wybiera najważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ wie, jakiego typu informacje znajdują się w słowniku ortograficznym, słowniku wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny
- ☐ potrafi sprawdzać pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- ☐ pod kierunkiem nauczyciela odszukuje wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych i sprawdza użycie związków w słowniku poprawnej polszczyzny

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ mówi o swoich reakcjach czytelnicznych
- ☐ dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- ☐ z pomocą nauczyciela wskazuje: powtórzenia, zdrobnienia, obrazy poetyckie, uosobienie, ożywienie
- ☐ zna pojęcia: *autor*, *adresat* i *bohater wiersza*
- ☐ odróżnia teksty użytkowe od literackich
- ☐ odróżnia utwory pisane wierszem i prozą
- ☐ krótko mówi o wybranych elementach świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: bohater, akcja, wątek, fabuła, wie, czym jest punkt kulminacyjny
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- ☐ rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, podaje z pomocą nauczyciela ich główne cechy
- ☐ zna pojęcie *morał*, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela
- ☐ zna pojęcia: *wers*, *zwrotka*, *rym*, *refren*, *rytm*
- ☐ wyodrębnia plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury
- ☐ przypisuje podstawowe cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem, stosuje się do podstawowych reguł grzecznościowych właściwych podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- ☐ odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do typowej sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie
- ☐ formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym, stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym
- ☐ mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- ☐ wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- ☐ wyraża wprost swoje intencje
- ☐ w kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację oraz przedmiot, postać, zwierzę itp.
- ☐ wygłasza tekst utworu z pamięci
- ☐ posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- ☐ stara się poprawnie wymawiać i akcentować wyrazy
- ☐ składa skonwencjonalizowane życzenia, tworzy w punktach krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry

PISANIE

- ☐ stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, dwukropek przy wyliczeniu, przecinek, myślnik w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- ☐ poprawnie zapisuje głoski miękkie
- ☐ zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó–u, rz–ż, ch–h
- ☐ zna podstawowe zasady dotyczące pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami i czasownikami
- ☐ odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- ☐ zna i próbuje stosować podstawowe zasady układu graficznego ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, notatki, opowiadania twórczego, sprawozdania z wydarzenia, filmu/spektaklu, opisu krajobrazu,
- ☐ z pomocą nauczyciela zapisuje plan ramowy i szczegółowy, notatkę, ogłoszenie, sprawozdanie z wydarzenia, filmu/spektaklu, opis krajobrazu,
- ☐ pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń
- ☐ tworzy kilkuzdaniowy opis obrazu, opis krajobrazu
- ☐ stara się stosować akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- ☐ stara się, by wypowiedzi były czytelne
- ☐ konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznym, stara się, by były one poprawne pod względem językowym
- ☐ przepisuje cytaty w cudzysłowie

III. Kształcenie językowe

Zna podstawową wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa (np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe)
- ☐ składni – konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające,
- ☐ fleksji – odmienia według wzoru lub z niewielką pomocą nauczyciela rzeczownik, czasownik, przymiotnik, wskazuje czasowniki w różnych czasach, trybach, rzeczowniki własne i pospolite, przymiotniki, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, oddziela temat od końcówki w wyrazach znanych z lekcji, stopniuje przymiotniki, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*),

☐ fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, z pomocą nauczyciela dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, dzieli wyrazy litery i sylaby, zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który: spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ słucha innych ze zrozumieniem, uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- ☐ wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkunastu zdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- ☐ powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, formułuje pytania

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w omawianych w klasie tekstach literackich oraz sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- ☐ rozpoznaje dosłowne intencje nadawcy
- ☐ przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- ☐ określa temat i główną myśl tekstu, zwłaszcza na poziomie dosłownym
- ☐ czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym
- ☐ poprawnie akcentuje i artykułuje większość wyrazów, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- ☐ w prostych tekstach oddziela fakty od opinii
- ☐ wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- ☐ rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia
- ☐ wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- ☐ wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi z pomocą nauczyciela
- ☐ przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- ☐ potrafi wybrać odpowiednie informacje ze słownika wyrazów bliskoznacznych, encyklopedii, stron internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ nazywa swoje reakcje czytelnicze
- ☐ nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich: powtórzenia, zdrobnienie, uosobienie, ożywienie, podmiot liryczny,
- ☐ z niewielką pomocą nauczyciela odróżnia autora, adresata i bohatera wiersza
- ☐ dostrzega funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- ☐ dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) i użytkowe
- ☐ określa i nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: wątek, akcja, fabuła, punkt kulminacyjny
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego

- ☐ wskazuje cechy mitu, bajki,
- ☐ samodzielnie cytuje morał bajki
- ☐ rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotkę, rym, refren
- ☐ wyodrębnia przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, odczytuje je na poziomie dosłownym
- ☐ zna pojęcia: *gra aktorska, reżyser, adaptacja, ekranizacja*, a także odmiany filmu
- ☐ przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- ☐ opowiada, streszcza przeczytane teksty, odczytuje sens omawianych utworów na poziomie metaforycznym z pomocą nauczyciela

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- ☐ w typowych sytuacjach dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- ☐ formułuje pytania otwarte
- ☐ udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- ☐ wypowiada się w logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą, filmem itp.
- ☐ wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, zdaje relację z wydarzenia
- ☐ opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni; krótko, ale w sposób uporządkowany opisuje postać, zwierzę, przedmiot itp.
- ☐ recytuje utwory poetyckie, oddając jego ogólny nastrój i sens
- ☐ stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- ☐ składa życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- ☐ wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- ☐ dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, z reguły stosuje poprawne związki wyrazowe
- ☐ posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- ☐ stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, najczęściej stosuje podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące używania przecinka (np. przecinek przy wymienianiu) i dwukropka, myślnika w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wiersu
- ☐ poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i najczęściej stosuje podstawowe zasady dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, i czasownikami, cząstki *-by* z czasownikami
- ☐ potrafi wymienić najważniejsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- ☐ odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą

- ☐ zna i stosuje podstawowe zasady układu graficznego, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, notatki,
- ☐ zapisuje, uwzględniając większość niezbędnych elementów, plan ramowy i (z pomocą nauczyciela) szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę (np. w tabeli) i proste krótkie streszczenie
- ☐ układa opowiadanie odtwórcze i twórcze, zachowując właściwą kolejność zdarzeń, wprowadza podstawowe elementy opisu świata przedstawionego
- układa sprawozdanie z wydarzenia, filmu lub spektaklu, zachowując właściwą kolejność zdarzeń
- ☐ tworzy na ogół poprawny opis obrazu i miejsca, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- ☐ stosuje co najmniej trzy akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- ☐ na ogół zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- ☐ konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- ☐ używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych
- ☐ w zależności od adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- ☐ udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- ☐ stara się dostrzegać błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawiać
- ☐ wyszukuje cytaty i zapisuje je w cudzysłowie

III. Kształcenie językowe

W typowych sytuacjach stosuje wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa – wykorzystuje zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonej treści, tworzy poprawne związki wyrazowe
- ☐ składni – rozpoznaje i konstruuje zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; neutralnych,
- ☐ fleksji – rozpoznaje i odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite), czasowniki, przymiotniki, określa formę gramatyczną czasowników w różnych czasach, trybach, oddziela temat od końcówki w typowych wyrazach odmiennej, stopniuje przymiotniki; poprawnie zapisuje czasowniki z częstką *-by*, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*),
- ☐ fonetyki – zna alfabet, wyjaśnia różnicę między głoską a literą, dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby, dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, potrafi je nazywać, wykorzystuje wiedzę na temat rozbieżności między mową a pismem do poprawnego zapisywania wyrazów, zna i stosuje podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów
- ☐ wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie tabeli, schematu, punktów, kilkudzaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- ☐ odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- ☐ na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: pisze plan, formułuje pytania
- ☐ właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- ☐ odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- ☐ krótko charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- ☐ rozpoznaje dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- ☐ przytacza informacje zawarte w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- ☐ oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakt od opinii
- ☐ omawia temat i główną myśl na poziomie dosłownym, formułuje ogólne wnioski, próbuje omówić je na poziomie przenośnym
- ☐ czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, stara się interpretować je głosowo
- ☐ głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji, akcentowania i intonacji
- ☐ wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie i rozumie ich funkcję, posługuje się akapitami
- ☐ wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach, pamiętnikach, relacjach
- ☐ wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- ☐ wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ w razie potrzeby sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- ☐ wybiera informacje z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych
- ☐ samodzielnie korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych i encyklopedii tradycyjnej oraz internetowej

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ nazywa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- ☐ odnajduje w omawianych tekstach apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, i objaśnia ich znaczenie
- ☐ rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza
- ☐ wskazuje obrazy poetyckie w liryce i rozumie ich funkcję
- ☐ wskazuje cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- ☐ analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: narrator, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego
- identyfikuje mit, bajkę, wskazuje ich cechy

- ☐ przytacza i parafrazuje morał bajki, odczytuje przesłanie utworu,
- ☐ rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, refrenu
- ☐ wyodrębnia przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, omawia je na poziomie dosłownym i próbuje je zinterpretować
- ☐ używa pojęć: *gra aktorska, reżyser, adaptacja, ekranizacja, kadr, ujęcie*, a także zna odmiany filmu, wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia różne gatunki filmowe
- ☐ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- ☐ odczytuje sens analizowanych utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z niewielką pomocą nauczyciela – na poziomie przenośnym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ przedstawia własne, logiczne zdanie w rozmowie, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- ☐ dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie w typowych sytuacjach dobiera różne rodzaje wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, świadomie dobiera intonację zdaniową
- ☐ udziela odpowiedzi w formie krótkiej, sensownej wypowiedzi
- ☐ łączy za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- ☐ wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- ☐ stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, przysłówka, liczebnika i czasownika
- ☐ gromadzi wyrazy określające i nazywające na przykład cechy wyglądu i charakteru
- ☐ wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe
- ☐ aktywnie uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami
 - w sposób logiczny i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, postać, zwierzę, przedmiot, obraz, ilustrację, plakat, stosując właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- ☐ wygłasza z pamięci teksty poetyckie, posługując się pauzą, barwą głosu
- ☐ świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- ☐ stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi
- ☐ składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- ☐ odróżnia znaczenia dosłowne wyrazów od metaforycznych i objaśnia znaczenia metaforyczne
- ☐ dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe

PISANIE

- ☐ bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje w większości typowych sytuacji w swoich pracach podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące przecinka (np. przecinek przy wymienianiu oraz przed wybranymi zaimkami), dwukropka, myślnika; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu

- ☐ poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, nie z różnymi częściami mowy, -by z czasownikami i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach neutralnych i zdrobnieniach)
- ☐ zna i stosuje wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- ☐ odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- ☐ zna i stosuje zasady układu graficznego, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, notatki, streszczenia
- ☐ zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę (w różnych formach) i streszczenie
- ☐ układa spójne, uporządkowane pod względem chronologicznym poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, stara się, aby były one wierne utworowi / pomysłowe, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki, przymyki i wyrażenia przymikowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń, wprowadza dialog, a także elementy innych form wypowiedzi, np. opis
- ☐ stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- ☐ w sposób uporządkowany opisuje obraz, ilustrację, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- ☐ zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- ☐ w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników i przymików współrzędne i podrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- ☐ w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika we wszystkich trybach
- ☐ w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy na przykład charakteru na podstawie zachowań i postaw
- ☐ dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia
- ☐ sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie i wprowadza do swojego tekstu

III. Kształcenie językowe

Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa – wzbogaca tworzony tekst na przykład zdrobnieniami, wyrazami bliskoznacznymi, przeciwstawnymi, związkami frazeologicznymi
- ☐ składni – rozpoznaje i stosuje różnorodne typy zdań: pojedynczych i złożonych oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, neutralnych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; wskazuje podmiot i orzeczenie, buduje spójne zdania pojedyncze, w których poprawnie łączy w związki wszystkie wyrazy; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; poprawnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, tworząc wykres zdania pojedynczego, stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji
- ☐ fleksji – rozpoznaje i poprawnie odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki i określa ich formę, rozpoznaje czasy i typy liczebników, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to), wskazuje zaimki w tekście, podaje ich przykłady, wyjaśnia ich funkcję i stosuje je w celu uniknięcia powtórzeń, poprawnie używa krótszych i dłuższych form zaimków, używa odmiennych części mowy w poprawnych formach
- ☐ fonetyki – stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby, a także różnic między pisownią i wymową w poprawnym ich zapisie, bezbłędnie dzieli głoski na ustne, nosowe, twarde, miękkie, dźwięczne, bezdźwięczne, dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi, zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów w języku polskim

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi
- ☐ samodzielnie i krytycznie wybiera różnorodne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie dostosowanej do potrzeb (np. plan, tabela, schemat, kilkuzdaniowa wypowiedź), rozpoznaje nastrój i nazywa intencje nadawcy komunikatu
- ☐ odczytuje i omawia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- ☐ wyraża spójne zdanie na temat wysłuchanego komunikatu

CZYTANIE

- ☐ charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- ☐ wyjaśnia dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- ☐ przytacza i wyjaśnia informacje w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi na przykład opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- ☐ oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakty od opinii i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych, dokonuje selekcji materiału na podstawie faktów i opinii zawartych w tekście
- szczegółowo omawia temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym
- ☐ czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, interpretuje je głosowo, zwracając uwagę na przykład na wyrażane emocje i interpunkcję
- ☐ głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu; poprawnie akcentuje wyrazy, również te, które w języku polskim akcentuje się nietypowo
- ☐ ma świadomość konstrukcji wypowiedzi, rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- ☐ świadomie posługuje się akapitami w celu oddzielania od siebie poszczególnych zagadnień
- ☐ płynnie oddziela fakty od opinii w dłuższych tekstach
- ☐ wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach i pamiętnikach
- ☐ odczytuje i twórczo wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- ☐ wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ systematycznie korzysta ze słownika ortograficznego
- ☐ wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami
- ☐ świadomie używa słowników wyrazów bliskoznacznych i różnych typów encyklopedii w celu wzbogacenia warstwy językowej tekstu

ALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ swobodnie opowiada o swoich reakcjach czytelnicznych, nazywa je, uzasadnia; ocenia i opisuje utwór, konfrontuje swoje reakcje czytelniczne z innymi odbiorcami
- ☐ odnajduje w utworze poetyckim apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, objaśnia ich funkcję i znaczenie przenośne
- ☐ rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, nie utożsamiając ich ze sobą; wykorzystuje wiedzę na temat podmiotu lirycznego, adresata i bohatera wiersza do interpretacji utworu

- szczegółowo omawia obrazy poetyckie w wierszu i ich funkcję w utworze
- ☐ szczegółowo omawia cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim
- ☐ identyfikuje mit, bajkę, szczegółowo omawia ich cechy
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora trzecioosobowego i dostrzega różnice między narracją pierwszo- i trzecioosobową
- ☐ objaśnia morał bajki na poziomie metaforycznym, samodzielnie odczytuje przesłanie utworu, np. przypowieści
- ☐ rozumie funkcję: wersu, zwrotki, rymu, refrenu w ukształtowaniu brzmieniowej warstwy tekstu
- ☐ wyodrębnia przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, interpretuje je na poziomie dosłownym i przenośnym
- ☐ funkcjonalnie używa w swoich wypowiedziach pojęć z zakresu filmu i radia, m.in. *gra aktorska, reżyser, scenariusz, adaptacja (filmowa, muzyczna, radiowa itd.), ekranizacja, kadr, ujęcie*, wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych różne gatunki filmowe
- ☐ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do różnych wartości, konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami i doświadczeniami innych bohaterów literackich
- ☐ samodzielnie odczytuje sens utworów na poziomie dosłownym i przenośnym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych, świadomie używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnorodnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- ☐ dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- ☐ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym, świadomie dobiera intonację zdaniową,
- ☐ poprawnie stosuje formy czasownika w różnych trybach, w zależności od kontekstu i adresata wypowiedzi
- ☐ w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje poprawny język, bogate słownictwo oraz frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- ☐ w sposób przemyślany i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując bogate i właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- ☐ zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści wygłaszanych z pamięci lub recytowanych utworów
- ☐ interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- ☐ swobodnie dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe
- ☐ świadomie wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- ☐ stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów (również akcentowanych nietypowo) i intonowania wypowiedzi

- ☐ składa pomysłowe życzenia, tworzy precyzyjną wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- ☐ dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- ☐ bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, systematycznie stosuje poznane reguły interpunkcyjne, stosuje w swoich pracach dwukropek, myślnik, wielokropek, średnik; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- ☐ komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów; płynnie stosuje poznane reguły ortograficzne, zna i stosuje wyjątki od nich
- ☐ bezbłędnie odróżnia nazwy własne od pospolitych i bezbłędnie stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- pisze bezbłędnie pod względem kompozycyjnym i treściowym list oficjalny, wywiad, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę biograficzną, streszczenie
- ☐ zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę biograficzną (w różnych formach) i streszczenie, dba o ciekawą formę swojego tekstu i/lub rzetelność zawartych w nim danych
- ☐ układa szczegółowe/pomysłowe, wyczerpujące, poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, sprawozdanie z filmu lub teatru, streszcza przeczytane utwory literackie, zachowując porządek chronologiczny i uwzględniając hierarchię wydarzeń
- ☐ świadomie wprowadza dialog do opowiadania jako element rozbudowanej kompozycji, wprowadza inne formy wypowiedzi, np. opisu, charakterystyki bezpośredniej, świadomie stara się różnicować język bohaterów i narratora
- ☐ w wypowiedziach pisemnych konsekwentnie stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- ☐ zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi, dba, aby zapis jego wypowiedzi ułatwiał odbiorcy jej czytanie
- ☐ tworzy szczegółowy, dobrze skomponowany opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując właściwe danej dziedzinie sztuki nazewnictwo i słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- ☐ uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- ☐ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- ☐ w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje bogate słownictwo, frazeologizmy związane z omawianą tematyką; jego język jest poprawny
- ☐ dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, stylistycznym i treściowym

- ☐ sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie, szczególnie dba o całkowicie wierny zapis cytatu, potrafi płynnie wprowadzić cytat do własnego tekstu

III. Kształcenie językowe

Sprawnie stosuje i wykorzystuje wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa – dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, samodzielnie dobiera zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne, przeciwstawne i frazeologizmy, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej
- ☐ składni – swobodnie rozpoznaje różne typy zdań pojedynczych (pytające, oznajmujące, rozkazujące, neutralne, wykrzyknikowe, nierozwinięte, rozwinięte), tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawne łączenie wyrazów w związki i interpunkcję wypowiedzi złożonych)
- ☐ fleksji – rozpoznaje i stosuje w wypowiedziach w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, bezbłędnie określa formę odmiennych części mowy, w tym poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), stosuje formy różnych czasów i

trybów czasownika, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), zastępuje rzeczowniki, przymiotniki, odpowiednimi zaimkami, poprawnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków, wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie wyrazów do pisowni poprawnej pod względem ortograficznym

☐ fonetyki – biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów, stosuje w praktyce wszystkie poznane zasady akcentowania wyrazów

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

☐ odczytuje i wyjaśnia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

☐ samodzielnie czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur

☐ wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach biograficznych w tworzeniu własnych, samodzielnych wypowiedzi

☐ odczytuje głośno i wygłasza z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie oraz je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

☐ wybiera i twórczo wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

☐ szuka inspiracji do wzbogacenia swoich tekstów w słownikach wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny

☐ dba o czystość i poprawność swojej wypowiedzi, korzystając z różnych źródeł: słowników, poradników, audycji radiowych i programów telewizyjnych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

☐ porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich

☐ wskazuje elementy mitu, bajki, przypowieści w innych tekstach kultury

☐ dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych, reklam

☐ odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

☐ przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania

☐ podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie piątej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur

☐ interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

☐ tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym twórczym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych

☐ wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi

III. Kształcenie językowe

☐ świadomie stosuje i twórczo wykorzystuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

Ponadto: odnosi sukcesy w konkurach przedmiotowych, pracuje długo i z zaangażowaniem w teatrze oraz gazecie szkolnej, prowadzi samodzielnie część lekcji na polecenie nauczyciela itp.

SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY V – II SEMESTR

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób, rozumie ogólny sens słuchanych utworów, rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- ☐ wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, rozpoznaje proste intencje nadawcy
- ☐ reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)

CZYTANIE

- ☐ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- ☐ rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny, zaproszenie
- ☐ wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- ☐ odczytuje informacje zamieszczone na przykład w słowniczku przy tekście, przy obrazie
- ☐ rozumie ogólny sens czytanych utworów
- ☐ czyta teksty płynnie, stara się czytać je poprawnie pod względem artykulacyjnym
- ☐ stara się poprawnie akcentować wyrazy
- ☐ samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela lub uczniów wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- ☐ rozpoznaje następujące formy wypowiedzi: życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis
- ☐ wybiera najważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ wie, jakiego typu informacje znajdują się w słowniku ortograficznym, słowniku wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny
- ☐ potrafi sprawdzać pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- ☐ pod kierunkiem nauczyciela odszukuje wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych i sprawdza użycie związków w słowniku poprawnej polszczyzny

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ mówi o swoich reakcjach czytelnicznych
- ☐ dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- ☐ z pomocą nauczyciela wskazuje: powtórzenia, zdrobnienia, obrazy poetyckie, uosobienie, ożywienie
- ☐ zna pojęcia: *autor*, *adresat* i *bohater wiersza*
- ☐ odróżnia teksty użytkowe od literackich
- ☐ odróżnia utwory pisane wierszem i prozą
- ☐ krótko mówi o wybranych elementach świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: bohater, akcja, wątek, fabuła, wie, czym jest punkt kulminacyjny
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- ☐ rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, podaje z pomocą nauczyciela ich główne cechy
- ☐ zna pojęcie *morał*, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela
- ☐ zna pojęcia: *wers*, *zwrotka*, *rym*, *refren*, *rytm*
- ☐ wyodrębnia plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury
- ☐ przypisuje podstawowe cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem, stosuje się do podstawowych reguł grzecznościowych właściwych podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- ☐ odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do typowej sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie
- ☐ formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym, stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym
- ☐ mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- ☐ wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- ☐ wyraża wprost swoje intencje
- ☐ w kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację oraz przedmiot, postać, zwierzę itp.
- ☐ wygłasza tekst utworu z pamięci
- ☐ posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- ☐ stara się poprawnie wymawiać i akcentować wyrazy
- ☐ składa skonwencjonalizowane życzenia, tworzy w punktach krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry

PISANIE

- ☐ stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, dwukropek przy wyliczeniu, przecinek, myślnik w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- ☐ poprawnie zapisuje głoski miękkie
- ☐ zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó–u, rz–ż, ch–h
- ☐ zna podstawowe zasady dotyczące pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami i czasownikami
- ☐ odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- ☐ zna i próbuje stosować podstawowe zasady układu graficznego ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, notatki, opowiadania twórczego, sprawozdania z wydarzenia, filmu/spektaklu, opisu krajobrazu,
- ☐ z pomocą nauczyciela zapisuje plan ramowy i szczegółowy, notatkę, ogłoszenie, sprawozdanie z wydarzenia, filmu/spektaklu, opis krajobrazu,
- ☐ pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń
- ☐ tworzy kilkuzdaniowy opis obrazu, opis krajobrazu
- ☐ stara się stosować akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- ☐ stara się, by wypowiedzi były czytelne
- ☐ konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznym, stara się, by były one poprawne pod względem językowym
- ☐ przepisuje cytaty w cudzysłowie

III. Kształcenie językowe

Zna podstawową wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa (np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe)
- ☐ składni – konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające,
- ☐ fleksji – odmienia według wzoru lub z niewielką pomocą nauczyciela rzeczownik, czasownik, przymiotnik, wskazuje czasowniki w różnych czasach, trybach, rzeczowniki własne i pospolite, przymiotniki, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, oddziela temat od końcówki w wyrazach znanych z lekcji, stopniuje przymiotniki, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*),

☐ fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, z pomocą nauczyciela dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, dzieli wyrazy litery i sylaby, zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który: spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ słucha innych ze zrozumieniem, uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- ☐ wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- ☐ powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, formułuje pytania

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w omawianych w klasie tekstach literackich oraz sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- ☐ rozpoznaje dosłowne intencje nadawcy
- ☐ przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- ☐ określa temat i główną myśl tekstu, zwłaszcza na poziomie dosłownym
- ☐ czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym
- ☐ poprawnie akcentuje i artykułuje większość wyrazów, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- ☐ w prostych tekstach oddziela fakty od opinii
- ☐ wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- ☐ rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia
- ☐ wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- ☐ wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi z pomocą nauczyciela
- ☐ przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- ☐ potrafi wybrać odpowiednie informacje ze słownika wyrazów bliskoznacznych, encyklopedii, stron internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ nazywa swoje reakcje czytelnicze
- ☐ nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich: powtórzenia, zdrobnienie, uosobienie, ożywienie, podmiot liryczny,
- ☐ z niewielką pomocą nauczyciela odróżnia autora, adresata i bohatera wiersza
- ☐ dostrzega funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- ☐ dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) i użytkowe
- ☐ określa i nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: wątek, akcja, fabuła, punkt kulminacyjny
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego

- ☐ wskazuje cechy mitu, bajki,
- ☐ samodzielnie cytuje morał bajki
- ☐ rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotkę, rym, refren
- ☐ wyodrębnia przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, odczytuje je na poziomie dosłownym
- ☐ zna pojęcia: *gra aktorska, reżyser, adaptacja, ekranizacja*, a także odmiany filmu
- ☐ przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- ☐ opowiada, streszcza przeczytane teksty, odczytuje sens omawianych utworów na poziomie metaforycznym z pomocą nauczyciela

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- ☐ w typowych sytuacjach dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- ☐ formułuje pytania otwarte
- ☐ udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- ☐ wypowiada się w logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą, filmem itp.
- ☐ wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, zdaje relację z wydarzenia
- ☐ opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni; krótko, ale w sposób uporządkowany opisuje postać, zwierzę, przedmiot itp.
- ☐ recytuje utwory poetyckie, oddając jego ogólny nastrój i sens
- ☐ stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- ☐ składa życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- ☐ wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- ☐ dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, z reguły stosuje poprawne związki wyrazowe
- ☐ posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- ☐ stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, najczęściej stosuje podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące używania przecinka (np. przecinek przy wymienianiu) i dwukropka, myślnika w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wiersu
- ☐ poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i najczęściej stosuje podstawowe zasady dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, i czasownikami, cząstki *-by* z czasownikami
- ☐ potrafi wymienić najważniejsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- ☐ odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą

- ☐ zna i stosuje podstawowe zasady układu graficznego, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, notatki,
- ☐ zapisuje, uwzględniając większość niezbędnych elementów, plan ramowy i (z pomocą nauczyciela) szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę (np. w tabeli) i proste krótkie streszczenie
- ☐ układa opowiadanie odtwórcze i twórcze, zachowując właściwą kolejność zdarzeń, wprowadza podstawowe elementy opisu świata przedstawionego
- układa sprawozdanie z wydarzenia, filmu lub spektaklu, zachowując właściwą kolejność zdarzeń
- ☐ tworzy na ogół poprawny opis obrazu i miejsca, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- ☐ stosuje co najmniej trzy akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- ☐ na ogół zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- ☐ konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- ☐ używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych
- ☐ w zależności od adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- ☐ udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- ☐ stara się dostrzegać błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawiać
- ☐ wyszukuje cytaty i zapisuje je w cudzysłowie

III. Kształcenie językowe

W typowych sytuacjach stosuje wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa – wykorzystuje zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonej treści, tworzy poprawne związki wyrazowe
- ☐ składni – rozpoznaje i konstruuje zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; neutralnych,
- ☐ fleksji – rozpoznaje i odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite), czasowniki, przymiotniki, określa formę gramatyczną czasowników w różnych czasach, trybach, oddziela temat od końcówki w typowych wyrazach odmiennej, stopniuje przymiotniki; poprawnie zapisuje czasowniki z częstką *-by*, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*),
- ☐ fonetyki – zna alfabet, wyjaśnia różnicę między głoską a literą, dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby, dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, potrafi je nazywać, wykorzystuje wiedzę na temat rozbieżności między mową a pismem do poprawnego zapisywania wyrazów, zna i stosuje podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów
- ☐ wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie tabeli, schematu, punktów, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- ☐ odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- ☐ na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: pisze plan, formułuje pytania
- ☐ właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- ☐ odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- ☐ krótko charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- ☐ rozpoznaje dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- ☐ przytacza informacje zawarte w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- ☐ oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakt od opinii
- ☐ omawia temat i główną myśl na poziomie dosłownym, formułuje ogólne wnioski, próbuje omówić je na poziomie przenośnym
- ☐ czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, stara się interpretować je głosowo
- ☐ głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji, akcentowania i intonacji
- ☐ wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie i rozumie ich funkcję, posługuje się akapitami
- ☐ wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach, pamiętnikach, relacjach
- ☐ wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- ☐ wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ w razie potrzeby sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- ☐ wybiera informacje z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych
- ☐ samodzielnie korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych i encyklopedii tradycyjnej oraz internetowej

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ nazywa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- ☐ odnajduje w omawianych tekstach apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, i objaśnia ich znaczenie
- ☐ rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza
- ☐ wskazuje obrazy poetyckie w liryce i rozumie ich funkcję
- ☐ wskazuje cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- ☐ analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: narrator, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego
- identyfikuje mit, bajkę, wskazuje ich cechy

- ☐ przytacza i parafrazuje morał bajki, odczytuje przesłanie utworu,
- ☐ rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, refrenu
- ☐ wyodrębnia przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, omawia je na poziomie dosłownym i próbuje je zinterpretować
- ☐ używa pojęć: *gra aktorska, reżyser, adaptacja, ekranizacja, kadr, ujęcie*, a także zna odmiany filmu, wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia różne gatunki filmowe
- ☐ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- ☐ odczytuje sens analizowanych utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z niewielką pomocą nauczyciela – na poziomie przenośnym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ przedstawia własne, logiczne zdanie w rozmowie, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- ☐ dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie w typowych sytuacjach dobiera różne rodzaje wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, świadomie dobiera intonację zdaniową
- ☐ udziela odpowiedzi w formie krótkiej, sensownej wypowiedzi
- ☐ łączy za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- ☐ wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- ☐ stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, przysłówka, liczebnika i czasownika
- ☐ gromadzi wyrazy określające i nazywające na przykład cechy wyglądu i charakteru
- ☐ wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe
- ☐ aktywnie uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami
 - w sposób logiczny i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, postać, zwierzę, przedmiot, obraz, ilustrację, plakat, stosując właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- ☐ wygłasza z pamięci teksty poetyckie, posługując się pauzą, barwą głosu
- ☐ świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- ☐ stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi
- ☐ składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- ☐ odróżnia znaczenia dosłowne wyrazów od metaforycznych i objaśnia znaczenia metaforyczne
- ☐ dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe

PISANIE

- ☐ bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje w większości typowych sytuacji w swoich pracach podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące przecinka (np. przecinek przy wymienianiu oraz przed wybranymi zaimkami), dwukropka, myślnika; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu

- ☐ poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, nie z różnymi częściami mowy, -by z czasownikami i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach neutralnych i zdrobnieniach)
- ☐ zna i stosuje wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- ☐ odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- ☐ zna i stosuje zasady układu graficznego, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, notatki, streszczenia
- ☐ zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę (w różnych formach) i streszczenie
- ☐ układa spójne, uporządkowane pod względem chronologicznym poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, stara się, aby były one wierne utworowi / pomysłowe, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki, przymyki i wyrażenia przymikowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń, wprowadza dialog, a także elementy innych form wypowiedzi, np. opis
- ☐ stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- ☐ w sposób uporządkowany opisuje obraz, ilustrację, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- ☐ zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- ☐ w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników i przymików współrzędne i podrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- ☐ w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika we wszystkich trybach
- ☐ w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy na przykład charakteru na podstawie zachowań i postaw
- ☐ dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia
- ☐ sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie i wprowadza do swojego tekstu

III. Kształcenie językowe

Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa – wzbogaca tworzony tekst na przykład zdrobnieniami, wyrazami bliskoznacznymi, przeciwstawnymi, związkami frazeologicznymi
- ☐ składni – rozpoznaje i stosuje różnorodne typy zdań: pojedynczych i złożonych oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, neutralnych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; wskazuje podmiot i orzeczenie, buduje spójne zdania pojedyncze, w których poprawnie łączy w związki wszystkie wyrazy; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; poprawnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, tworząc wykres zdania pojedynczego, stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji
- ☐ fleksji – rozpoznaje i poprawnie odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki i określa ich formę, rozpoznaje czasy i typy liczebników, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to), wskazuje zaimki w tekście, podaje ich przykłady, wyjaśnia ich funkcję i stosuje je w celu uniknięcia powtórzeń, poprawnie używa krótszych i dłuższych form zaimków, używa odmiennych części mowy w poprawnych formach
- ☐ fonetyki – stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby, a także różnic między pisownią i wymową w poprawnym ich zapisie, bezbłędnie dzieli głoski na ustne, nosowe, twarde, miękkie, dźwięczne, bezdźwięczne, dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi, zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów w języku polskim

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ☐ przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi
- ☐ samodzielnie i krytycznie wybiera różnorodne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie dostosowanej do potrzeb (np. plan, tabela, schemat, kilkuzdaniowa wypowiedź), rozpoznaje nastrój i nazywa intencje nadawcy komunikatu
- ☐ odczytuje i omawia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- ☐ wyraża spójne zdanie na temat wysłuchanego komunikatu

CZYTANIE

- ☐ charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- ☐ wyjaśnia dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- ☐ przytacza i wyjaśnia informacje w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi na przykład opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- ☐ oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakty od opinii i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych, dokonuje selekcji materiału na podstawie faktów i opinii zawartych w tekście
- szczegółowo omawia temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym
- ☐ czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, interpretuje je głosowo, zwracając uwagę na przykład na wyrażane emocje i interpunkcję
- ☐ głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu; poprawnie akcentuje wyrazy, również te, które w języku polskim akcentuje się nietypowo
- ☐ ma świadomość konstrukcji wypowiedzi, rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- ☐ świadomie posługuje się akapitami w celu oddzielania od siebie poszczególnych zagadnień
- ☐ płynnie oddziela fakty od opinii w dłuższych tekstach
- ☐ wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach i pamiętnikach
- ☐ odczytuje i twórczo wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- ☐ wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- ☐ systematycznie korzysta ze słownika ortograficznego
- ☐ wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami
- ☐ świadomie używa słowników wyrazów bliskoznacznych i różnych typów encyklopedii w celu wzbogacenia warstwy językowej tekstu

ALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- ☐ swobodnie opowiada o swoich reakcjach czytelnicznych, nazywa je, uzasadnia; ocenia i opisuje utwór, konfrontuje swoje reakcje czytelniczne z innymi odbiorcami
- ☐ odnajduje w utworze poetyckim apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, objaśnia ich funkcję i znaczenie przenośne
- ☐ rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, nie utożsamiając ich ze sobą; wykorzystuje wiedzę na temat podmiotu lirycznego, adresata i bohatera wiersza do interpretacji utworu

- szczegółowo omawia obrazy poetyckie w wierszu i ich funkcję w utworze
- ☐ szczegółowo omawia cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim
- ☐ identyfikuje mit, bajkę, szczegółowo omawia ich cechy
- ☐ rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora trzecioosobowego i dostrzega różnice między narracją pierwszo- i trzecioosobową
- ☐ objaśnia morał bajki na poziomie metaforycznym, samodzielnie odczytuje przesłanie utworu, np. przypowieści
- ☐ rozumie funkcję: wersu, zwrotki, rymu, refrenu w ukształtowaniu brzmieniowej warstwy tekstu
- ☐ wyodrębnia przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, interpretuje je na poziomie dosłownym i przenośnym
- ☐ funkcjonalnie używa w swoich wypowiedziach pojęć z zakresu filmu i radia, m.in. *gra aktorska, reżyser, scenariusz, adaptacja (filmowa, muzyczna, radiowa itd.), ekranizacja, kadr, ujęcie*, wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych różne gatunki filmowe
- ☐ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do różnych wartości, konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami i doświadczeniami innych bohaterów literackich
- ☐ samodzielnie odczytuje sens utworów na poziomie dosłownym i przenośnym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- ☐ uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych, świadomie używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnorodnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- ☐ dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- ☐ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym, świadomie dobiera intonację zdaniową,
- ☐ poprawnie stosuje formy czasownika w różnych trybach, w zależności od kontekstu i adresata wypowiedzi
- ☐ w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje poprawny język, bogate słownictwo oraz frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- ☐ w sposób przemyślany i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując bogate i właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- ☐ zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści wygłaszanych z pamięci lub recytowanych utworów
- ☐ interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- ☐ swobodnie dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe
- ☐ świadomie wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- ☐ stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów (również akcentowanych nietypowo) i intonowania wypowiedzi

- ☐ składa pomysłowe życzenia, tworzy precyzyjną wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- ☐ dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- ☐ bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, systematycznie stosuje poznane reguły interpunkcyjne, stosuje w swoich pracach dwukropek, myślnik, wielokropek, średnik; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- ☐ komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów; płynnie stosuje poznane reguły ortograficzne, zna i stosuje wyjątki od nich
- ☐ bezbłędnie odróżnia nazwy własne od pospolitych i bezbłędnie stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- pisze bezbłędnie pod względem kompozycyjnym i treściowym list oficjalny, wywiad, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę biograficzną, streszczenie
- ☐ zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę biograficzną (w różnych formach) i streszczenie, dba o ciekawą formę swojego tekstu i/lub rzetelność zawartych w nim danych
- ☐ układa szczegółowe/pomysłowe, wyczerpujące, poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, sprawozdanie z filmu lub teatru, streszcza przeczytane utwory literackie, zachowując porządek chronologiczny i uwzględniając hierarchię wydarzeń
- ☐ świadomie wprowadza dialog do opowiadania jako element rozbudowanej kompozycji, wprowadza inne formy wypowiedzi, np. opisu, charakterystyki bezpośredniej, świadomie stara się różnicować język bohaterów i narratora
- ☐ w wypowiedziach pisemnych konsekwentnie stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- ☐ zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi, dba, aby zapis jego wypowiedzi ułatwiał odbiorcy jej czytanie
- ☐ tworzy szczegółowy, dobrze skomponowany opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując właściwe danej dziedzinie sztuki nazewnictwo i słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- ☐ uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- ☐ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- ☐ w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje bogate słownictwo, frazeologizmy związane z omawianą tematyką; jego język jest poprawny
- ☐ dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, stylistycznym i treściowym

- ☐ sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie, szczególnie dba o całkowicie wierny zapis cytatu, potrafi płynnie wprowadzić cytat do własnego tekstu

III. Kształcenie językowe

Sprawnie stosuje i wykorzystuje wiedzę językową w zakresie:

- ☐ słownictwa – dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, samodzielnie dobiera zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne, przeciwstawne i frazeologizmy, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej
- ☐ składni – swobodnie rozpoznaje różne typy zdań pojedynczych (pytające, oznajmujące, rozkazujące, neutralne, wykrzyknikowe, nierozwinięte, rozwinięte), tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawne łączenie wyrazów w związki i interpunkcję wypowiedzi złożonych)
- ☐ fleksji – rozpoznaje i stosuje w wypowiedziach w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, bezbłędnie określa formę odmiennej części mowy, w tym poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), stosuje formy różnych czasów i

trybów czasownika, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), zastępuje rzeczowniki, przymiotniki, odpowiednimi zaimkami, poprawnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków, wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie wyrazów do pisowni poprawnej pod względem ortograficznym

☐ fonetyki – biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów, stosuje w praktyce wszystkie poznane zasady akcentowania wyrazów

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

☐ odczytuje i wyjaśnia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

☐ samodzielnie czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur

☐ wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach biograficznych w tworzeniu własnych, samodzielnych wypowiedzi

☐ odczytuje głośno i wygłasza z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie oraz je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

☐ wybiera i twórczo wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

☐ szuka inspiracji do wzbogacenia swoich tekstów w słownikach wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny

☐ dba o czystość i poprawność swojej wypowiedzi, korzystając z różnych źródeł: słowników, poradników, audycji radiowych i programów telewizyjnych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

☐ porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich

☐ wskazuje elementy mitu, bajki, przypowieści w innych tekstach kultury

☐ dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych, reklam

☐ odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

☐ przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania

☐ podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie piątej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur

☐ interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

☐ tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym twórczym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych

☐ wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi

III. Kształcenie językowe

☐ świadomie stosuje i twórczo wykorzystuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

Ponadto: odnosi sukcesy w konkurach przedmiotowych, pracuje długo i z zaangażowaniem w teatrze oraz gazecie szkolnej, prowadzi samodzielnie część lekcji na polecenie nauczyciela itp.

Lektury w roku szkolnym 2019/2020 – klasa V A

1. Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza* - X
2. Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni* – XI
3. Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny* - XII
4. Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragmenty) – I
5. Wybrane mity greckie, w tym mīt o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce - II
6. Bolesław Prus, *Katarynka* - III
7. Adam Mickiewicz, *Powrót taty* - III
8. Biblia: stworzenie świata i człowieka - IV
9. Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera* - V